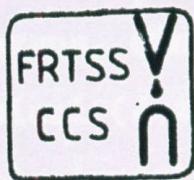

Federatia Romana de Turism Salvamont Speologie

Comisia Centrală de Speologie

G A L E R I I

Nr.13
1991

(...). De la Soimușeni se pot urmări pe o distanță de cinci sau zece km
înălțimea judecătorească a văii Puturilor în răsărit, și să
se observă că văile săliște și văile râului Iuga se
împart în trei secțiuni, care au o lungime de cinci sau
sechs km.

Date carstologice asupra avenului Puturilor

de la Soimușeni (podisul Somesan)

Eugen Constantinescu, Iosif Rist,

Marius Diaconescu

clubul de speologie Montana

Baia Sprie

1. Date generale. Importanța carstului din formațiunile paleogene epicontinentale de pe rama nordică a Depresiunii Transilvaniei a fost reliefată de activitatea inițiată din decenii trecut de speologii de la cluburile "Emil Racoviță" București, Montana Baia Sprie, Cepromin, "Emil Racoviță" și Politehnica Cluj-Napoca.

Speo-Montana Baia Sprie, începând în anul 1989 sistematizarea peșterilor din zona Cuciulat-Soimușeni, a identificat în pădurea Soimușenilor 3 noi avene, dintre care avenul Puturilor se remarcă atât prin dimensiuni (dezvoltare 310 m, denivelare -54,4 m), cât și prin datele importante pe care le oferă pentru înțelegerea evoluției endocarstului din zonă. (Planșa 1)

Pădurea Soimușenilor, situată între satele Soimușeni și Cuciulat, cantonează în calcare eocene, pe o suprafață redusă (1 km^2), un număr de 25 de avene cu o dezvoltare cumulată de 986 m și o denivelare totală de 462 m (a căror explorare este în cea mai mare parte rezultatul eforturilor membrilor clubului "Emil Racoviță" București), aceasta în condițiile

unor calcare a căror grosime nu depășește 60-65 m. (Plansa 1)

Scopul lucrării este prezentarea avenului Puțurilor și evidențierea condițiilor ce au favorizat gradul ridicat de carstificare al calcarelor eocene din zonă.

2. Date geologice Seria calcaroasă priaboniană este constituită din calcare grosiere și calcare negricioase spațiale, în care calcarele recifale sunt interstratificate la diferite nivele (la Cuciulat în cadrul întregii serii, la Cozla și Prisnel la partea superioară a seriei, iar la Piatra Cozilii în special în baza seriei).

Formațiunile mai noi (de asemenea carstificabile) sunt reprezentate de stratele de Cuciulat (înglobind stratele mai vechi de Ciocmani și Curtuius), constituite din marne cu briozare, calcare șistuase și marne calcaroase. Seria calcaroasă priaboniană ocupă suprafete relativ extinse la sud de culmea Prisnel - dealul Cărămidei, extinzându-se la sud pînă în valea Someșului, unde este acoperită de gresii oligo-miocene.

Spre nord, dincolo de culme, de sub calcarele eocene apar formațiuni sedimentare mai vechi, necarstificabile.

3. Hidrografie Este puțin cunoscută. În zona satului Cuciulat sunt evidențiate mai multe izbucuri (3 în cursul inferior al văii Seci, unul la est de cariera Cuciulat) reprezentînd în cea mai mare parte resurgența apelor ce își incep cursul subteran la trecerea din formațiunile oligocene în cele eocene, drenînd astfel baza calcarelor eocene.

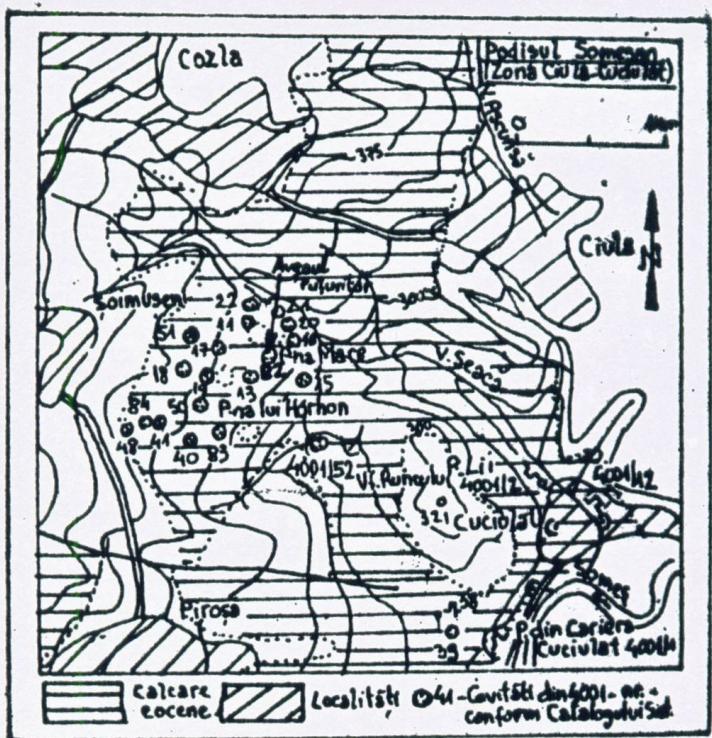
Avenul din Zăpodia Soimusenilor oferă acces la un curs de apă cu un debit de 9 l/s, situat între platoul din pădurea Soimusenilor și izbucurile din zona Cuciulat. Este

posibil ca drenarea suprafetei calcaroase să se facă prin mai multe cursuri de apă ajunse la substratul impermeabil, al căror traseu este condiționat în cea mai mare parte tectonic. Nivelul apei subterane, atins în avenul din Zăpodia Soimusenilor, pare a fi situat nu cu mult sub cota finală a unor avene mai adânci din platoul carstic adjacent (av. Puțurilor: -54,4 m, av. mare de lîngă poiana lui Horhon: -56 m). Activul din acest aven a fost interceptat la -16,5 m de la suprafață și are direcție de curgere spre nord, către valea Seacă, pe sub platoul carstic, drenînd o parte din cursurile de apă ce îl străbat în subteran.

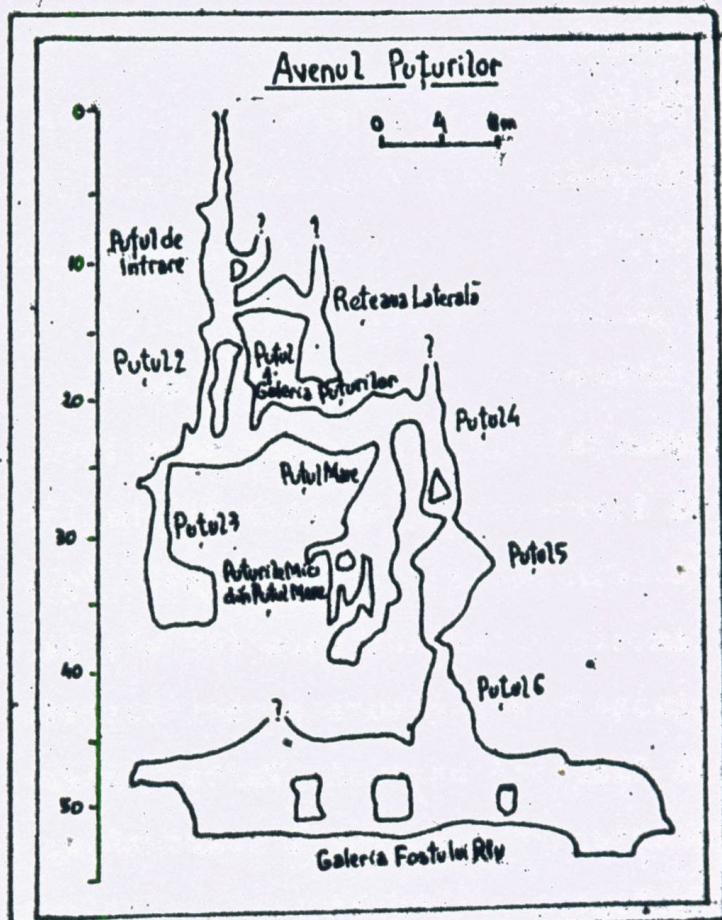
4. Avenul Puțurilor

a. Descriere generală Intrarea avenului se află într-o dolină de circa 8 m diametru și constituie cea mai severă restricție situată la partea superioară a unui puț de 16 m ce se largeste progresiv. Din fundul puțului de intrare (-16,1 m) se conturează pe o diaclază intrarea în spirală a puțului 1 (8,9 m), care se largeste după treimea sa superioară, debușind în galeria Puțurilor și gura puțului 2 (8,4 m) finalizîndu-se în aceeași galerie. (Plansa 2)

Podeaua galeriei Puțurilor este tapisată cu argilă foarte densă, ce îngreunează considerabil explorarea în continuare a avenului. Din această galerie, spre vest, se află gura de circa 3 m diametru a puțului Mare (12 m); la -8 m de la cota 0 a puțului se face legătura prin intermediul a două puțuri de 4 m cu o diaclază strîmtă. Partea superioară a puțului Mare prezintă scurgeri parietale și stalagmite; fundul său (-39,5 m) este colmatat cu argilă.

Planșa 1.

Planșa 2.

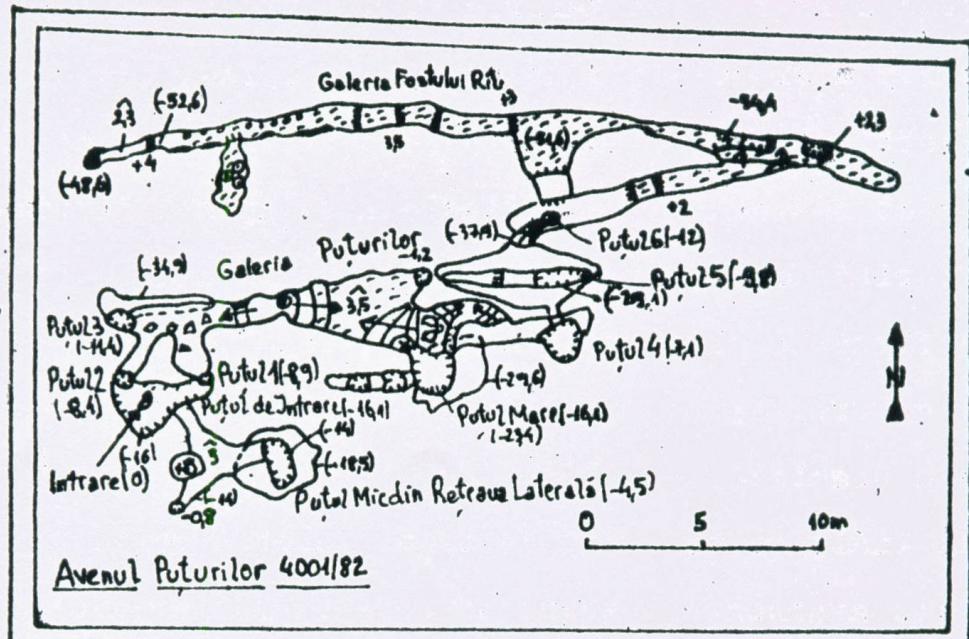
Mergind spre vest în galeria Puțurilor, se depășește o sărtoare de 1,5 m și după 5 m se ajunge la primul puț din succesiunea pe verticală P 4 (7 m), P 5 (9,8 m), P 6 (12 m). Cele trei puțuri sunt dezvoltate pe o diaclază și apar individualizate doar datorită dopurilor de bolovani înțepeniți între peretii ei, ce formează platforme intermedie.

După coborîrea în pic a lui P 6, se ajunge la cota -50,9 m într-o diaclază dezvoltată pe direcție est-vest, ce atinge uneori înălțimi mai mari de 10 m: galeria Fostului Riu. Această galerie avansează descendant spre vest, iar după o sărtoare de 2,5 m se atinge denivelarea maximă în aven: -54,4 m. Extinderea avenului atât spre est cît și spre vest la nivelul galeriei Fostului Riu este întreruptă de îngustarea diaclazei, pînă la impenetrabil. La terminusul ramurii vestice a galeriei Fostului Riu, apare o zonă mai intens concreționată și un bazin de acumulare a apei de 10-15 cm adîncime și suprafață redusă.

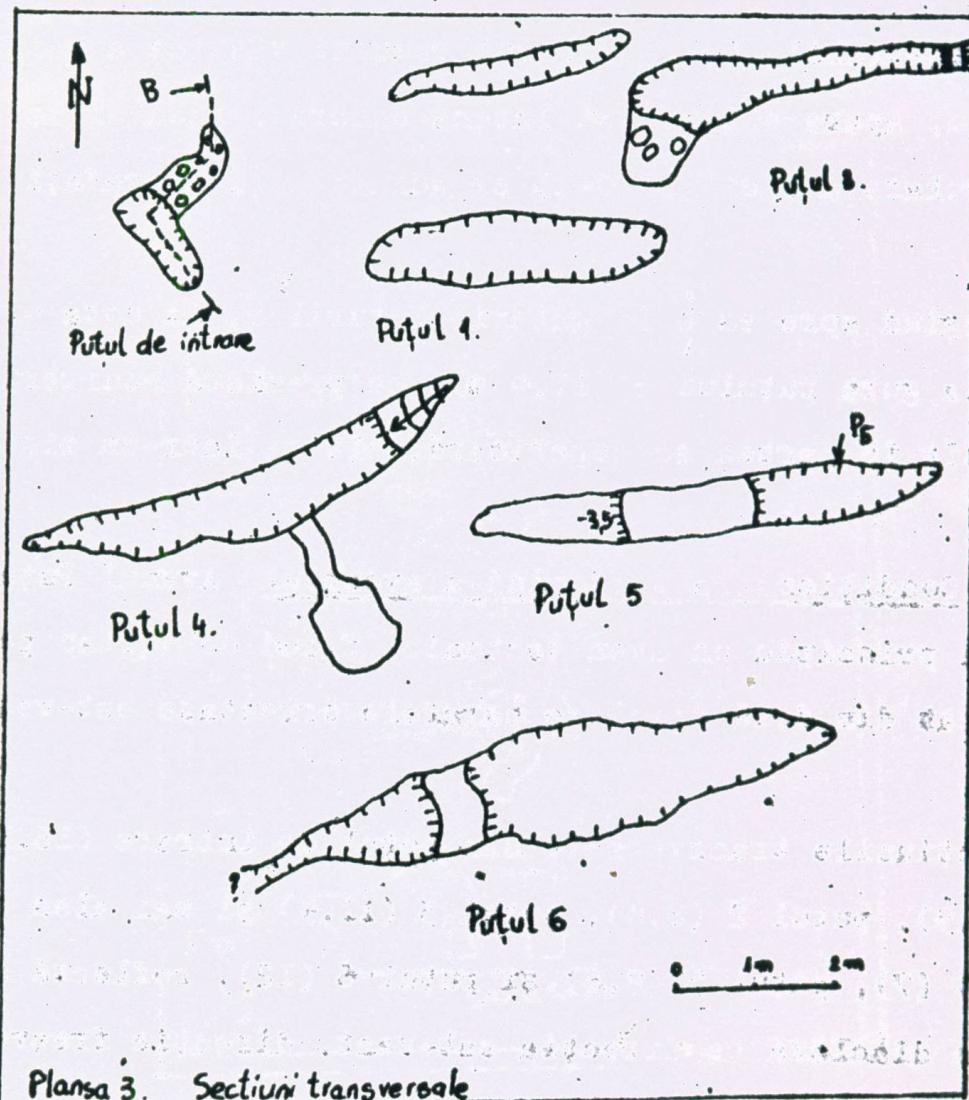
Mergind spre est în galeria Puțurilor, la cota -25,4 m se ajunge la gura puțului 3 (11,4 m), ce prezintă surgeri parietale, atât în partea sa superioară, cît și într-un mic diverticul.

b) Conditionarea tectonică a avenului Avenul Puțurilor este în principiu un aven tectonic, fiind dezvoltat pe un sistem format din două diaclaze paralele orientate est-vest (Planșa 2).

Secțiunile transversale din puțul de intrare (16,1 m), puțul 1 (8,9), puțul 2 (8,4), puțul 3 (11,4) și mai ales cele din puțul 4 (7), puțul 5 (9,8) și puțul 6 (12), reflectă dezvoltarea pe diaclază pe direcția est-vest, direcție frecvent

Plansa 2.

Plansa 3. Secțiuni transversale

întîlnită în cavitățile subterane aferente platoului carstic din pădurea Soimușenilor (Planșa 3).

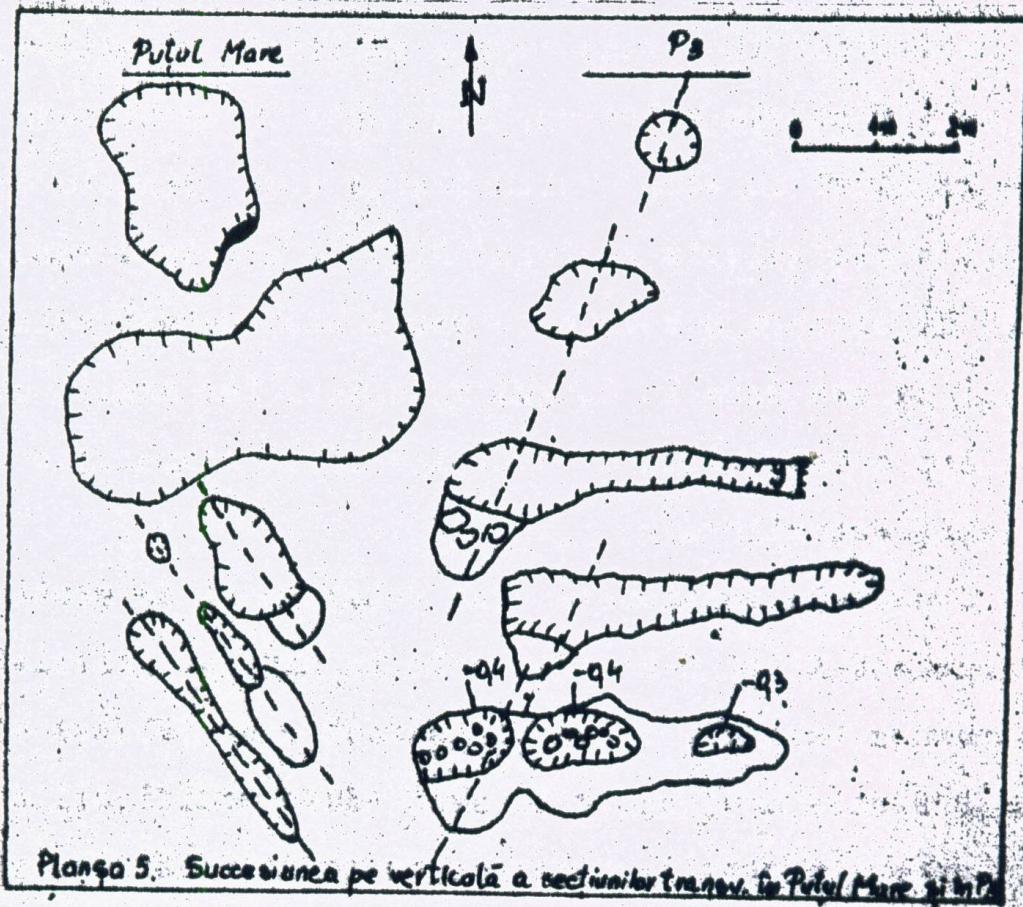
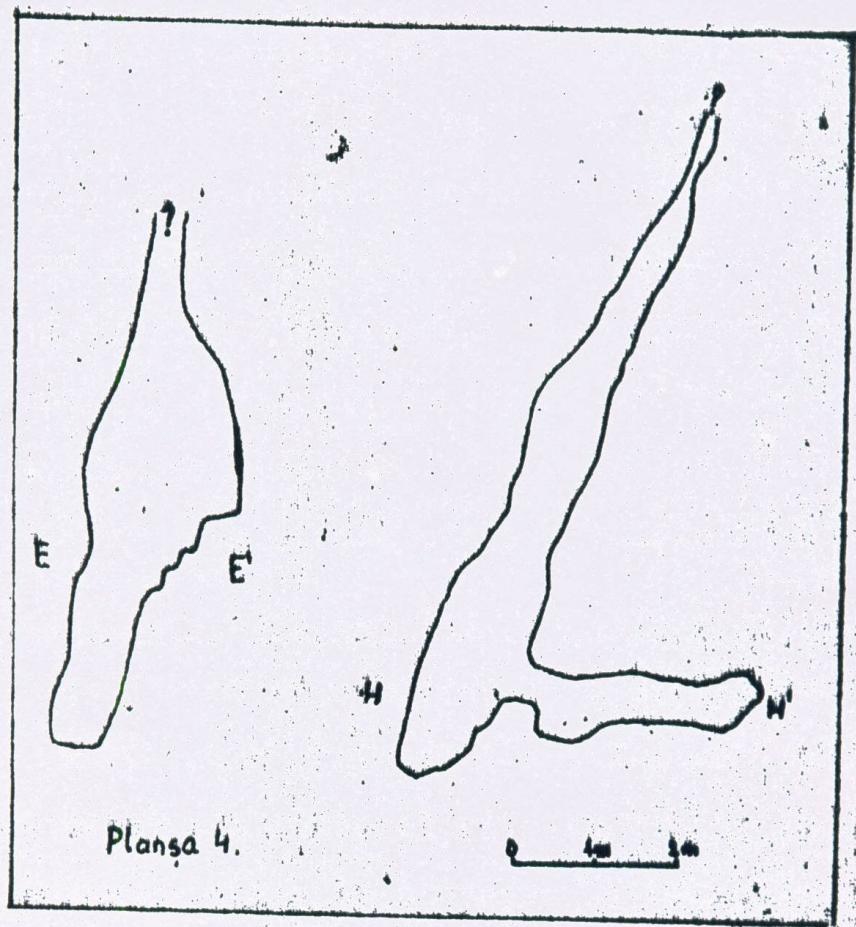
Argumente în acest sens constituie și informațiile cu-
lese din hărțile altor cavități descoperite în regiune. Astfel
orientarea est-vest a diaclazelor sau a galeriilor se întâlnesc
în următoarele peșteri și avene: peștera Lii, avenul Taberei,
avenul Lung, știoul din Dîmbul Fătului, avenul de lîngă Poia-
Lui Horhon, peștera din ogradă lui Brindusian și peștera
na din Cariera Cuciulat (cu o extensie mai mare de 600 m).

c) Considerații privind evoluția avenului Avenul Puțu-
rilor are două nivele preferențiale de dezvoltare în plan ori-
zontal; astfel, în galeria Puțurilor (cota -25 m) extensia este
de circa 20 m, iar în galeria Fostului Riu (cota -50 m) exten-
sia este de circa 40 m. Aceste două etaje ar putea corespunde
cu două etape de dezvoltare distințe ale avenului, respectiv
cu două adânciri succesive.

Referitor la ultima etapă, menționăm și evidențierea.
alibi unui fost rîu subteran, argumente în acest sens constitu-
indu-le un nivel de terase situat spre vest, dincolo de sărătoa-
re de 2,5 m din galeria Fostului Riu. Pe aceste terase, pe o
distanță de circa 4 m s-au descoperit mici galeti calcaroși,
orientați cu axa mare în lungul galeriei, iar argila ce acoperă
podeaua are o compoziție ușor nisipoasă în comparație cu cea
din galeria Puțurilor.

Aspectele menționate sunt relevante și de secțiunile
transversale E-E' și H-H' efectuate la nivelul galeriei Fostului
Riu în ramura vestică, respectiv estică a sa (Planșa 4).

Prezența unui activ în aven aduce modificări esențiale
privind geneza peșterii, deoarece se poate considera și eroziu-
nea în procesul de adâncire a golului carstic inițial. La cota

-25 m nu au fost semnalate urme de curgere subterană, mascate poate și de stratul gros de argilă foarte posibil alohtonă (circa 30 cm grosime) ce acoperă podeaua și partea inferioară a pereților.

O situație interesantă se observă la -32 m în P 3 și în puțul Mare (amândouă cu verticale și pic și traiecte paralele), în sensul că secțiunea lor transversală se modifică în mod evident de la quasicirculară la eliptică (Plașa 5).

Proveniența argilei din galeria Puțurilor și din galeria Fostului Rîu este în principal alohtonă și în subsidiar provine din peliculele fine argiloase din masa calcarelor. Argumentul în acest sens îl constituie intervenția factorului hidrodinamic alături de cel chimic în evoluția avenului.

d) Concluzii Avenul Puțurilor relevă date importante în studiul genezei golurilor carstice din pădurea Soimușenilor, el reprezentând un etalon din acest punct de vedere, cumulind deocamdată un sumum de caractere.

Intră astfel în discuție aspecte morfologice ce reflectă condiționarea tectonică, litologică, hidrodinamică și gravitațională a avenului, aspecte ce pot fi urmărite în continuare și în cadrul altor cavitate subterane vechi sau noi.

Cea mai importantă descoperire o constituie albia prezumtivă a unui fost rîu subteran, prima din zonă în ceea ce privește avenele, importantă în contextul în care în platoul carstic din pădurea Soimușenilor se caută intens cursuri de ape ce funcționează în regim liber, rețele organizate în etajele clasice fosil, subfosil, activ.

Altă problemă o constituie condiționarea tectonică a

carstului din zonă, sistemul preferențial de dezvoltare a diaclazelor și galeriilor fiind orientat, de regulă, est-vest.

Sinteza datelor din evenul Puțurilor constituie numai începutul cercetărilor întrucât platoul din pădurea Soimușenilor prezintă în continuare interes speologic, prin prisma noilor evene deja descoperite în zonă, aflate în curs de explorare.

noiembrie 1990.

Bibliografie

x x x - buletinul clubului de speologie "Emil Racoviță"
București, nr.8, 1983